

voor den vroeger grooteren omvang van de bewuste kapel. Van daar had men toegang tot het koor.

De gewelven uit de kerk zijn verdwenen. In 1630 is de toren ingestort, en, volgens zeer aannemelijke overlevering, in de kerk gevallen. Daardoor zijn stellig de gewelven gedeeltelijk vernield, en, naar de ook elders gevolgde gewoonte, heeft men in stede van herstel, de rest eenvoudig weggebroken en eene houten zoldering daarvoor in de plaats gesteld. Een der balken voert dan ook het jaartal 1631. Dat er gewelven geweest zijn, blijkt niet slechts uit de aanwezige contreforts, maar is ook door overblijfselen van bemetseling in de nabijheid van den triomfboog duidelijk te bespeuren.

De hoop, dat een of ander vermogend ingezetene die gewelven weder late herstellen, zal wel ijdel zijn, ofschoon vroegere heeren in den omtrek, in het bijzonder de VAN DEN BOETZELAERS, zich herhaaldelijk groote opofferingen voor die kerk hebben getroost. Mocht het toch ook hier bewaarheid worden: „Voorbeelden trekken”, want de kerk is nog in zoodanig goeden toestand, dat zij waarlijk wel herstel in vroeger voorkomen verdient.

De bemetseling van den noordelijken ingang der kerk is nog zuiver aanwezig, en van binnen vindt men nog twee der ijzeren hengen van de deur.

Het orgel, ofschoon niet meer dan ruim twee eeuwen oud, gaf toch in die kerk, waaruit alles wat aan vroegeren toestand herinnerde verdween, een aangename indruk. Op twee vleugeldeuren daarvan kwamen niet de wapens, zooals men vindt beschreven, maar de beeldtonissen van RUTGER VAN DEN BOETZELAER en diens Echtgenoot

Vrouwe BETHINA VAN LOOHN voor, zooals blijkt uit daaronder staande initialen. Daaruit kan worden afgeleid, dat het juist is, wanneer men bewoert, dat er vroeger eene inscriptie op dat orgel aanwezig was, luidende:

Dit monument ende gedachtenisse heeft ter eere Gods en ter eeuwige memorie doen en laeten stichten den Hoog Wel Geb. Heer RUTGER VAN DEN BOETZELAER, Heer van Batinghe ende Entinghe, Drossard van Covorden ende der Landschap Drenthe.

Na mijn bezoek vernam ik, dat men in de kerk een nieuw orgel wilde aanbrengen. Ik heb mij toen veroorloofd in bedenking te geven, het front van het oude orgel met genoemde vleugeldeuren niet uit de kerk te verwijderen, maar het eene andere plaats te geven, waartoe alle gelegenheid bestond. Het heeft niet mogen baten; men heeft het van de hand gedaan, en daarmede is alles uit het meubilair der kerk verdwenen, wat nog herinnerde aan vroeger tijd. Alleen hangt er nog een koperen kerkkroon; wanneer die nu eerlang voor mislijke petroleumlampjes zal hebben plaats gemaakt, dan is de zaak in orde.

De toren, waarin, zooals de afbeelding aanwijst, belangrijk werd geankerd, schijnt weder in bedenkelijken toestand te verkeeren.

Naar men mij heeft medegedeeld, worden pogingen aangewend om de geldsom, voor herstel benoodigd, bijeen te brengen.

Daarin hangen twee klokken, welke door verschillende schrijvers, met het oog op de daarop voorkomende inscripties, zijn besproken.

Een paar jaren lang heb ik, daar ik persoonlijk die

Ik meen te mogen aannemen dat zij daar door VAN DEN BOETZELAER, op verzoek van de ingezetenen van Dwingeloo, zijn geplaatst. Het is bekend dat hij veel aan de kerk offerde, het onlangs verdwenen orgel leverde daarvan een sprekend bewijs. Wanneer men zich nu verplaatst in den geest van dien tijd, dan is het aannemelijk, dat de bevolking bedoelden wensch uitte, niet alleen uit dankbare erkenning voor het geschonkene, maar doordien zij er fier op ging, het wapen van den *Landdrost* van Drenthe, die in *hun* dorp zijn woonstede had, bij den ingang der kerk aan iederen bezoeker voor oogen te kunnen stellen.

RUTGER VAN DEN BOETZELAER en diens echtgenoots vrouwe BETHINA VAN LOOHN schonken, blijkens het daarop tusschen hunne wapenschilden geplaatste opschrift, een zilveren avondmaalsbeker aan de kerk te Dwingeloo, welke beker nóg bestaat en herhaaldelijk werd beschreven. Hij noemt zich daarop: *verffcollator* ende fundatur deser *prochiale kereke*". Dit opschrift is gedeeltelijk voor mij raadselachtig en het is daarom dat ik er gewsch van maak.

VAN DEN BOETZELAER erfde de nalatenschap van CAREL SCHENCK, die eenig kind was van GEORGE SCHENCK VAN TOUTENBURGH en de gravin JOHANNA VAN EGMOND.

Tot die nalatenschap behoorde ook het goed Batinge; onder de daaraan verbonden rechten kwam voor het collatierecht te Dwingeloo. RUTGER VAN DEN BOETZELAER konde zich dus met recht *verff*-collator noemen.

Bevreemdend is het echter, dat hij in een tijd toen de bovendrijvende partij zich kenmerkte door den meest fellen papenhaat, bij die schenking aan eene Gereformeerde gemeente gewach maakt van eene *parochiale* kerk. Hij moet